

Як стати фізичній особі підприємцю платником єдиного податку з 1 січня 2012 року?

Указ Президента про спрощену систему оподаткування вже не буде чинним з 1 січня.

Отже і правила переходу на спрощену систему, визначені указом, вже не можуть застосовуватись до правовідносин, які виникнуть після 1 січня 2011 року.

Отже, переходити на спрощену систему оподаткування або продовжувати бути платником єдиного податку прийдеться за правилами, встановленими Податковим кодексом України (Далі - ПКУ).

Тому приватним підприємцям не потрібно було подавати до 15 грудня 2011 року заяву про застосування спрощеної системи та платити єдиний податок за січень 2012 року.

Що слід вже зараз зробити підприємцям, щоб бути спрощенцями з 1 січня 2012?

1. Впевнитись, що немає податкового боргу. Якщо сумніваєтесь, зверніться до свого інспектора і разом перевірте стан сплати податків і зборів.
2. Переконайтесь, що види діяльності, якими плануєте займатись, дозволяють бути платником Єдиного податку. Переконайтесь, що КВЕДи обраних Вами видів діяльності відповідають КВЕДам, вказаним у реєстраційній картці у Державного реєстратора.

!!! З 1 січня 2012 року вступає в силу новий Національний класифікатор України «КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДК 009:2010». Деякі коди можуть помінятись. Але це не означає, що треба терміново вносити зміни в Реєстраційну картку. Два Класифікатори будуть діяти одночасно протягом 2012 року. Тому можна буде перереєструватись протягом року.

3. Порахувати доходи за 2011 рік. Зверніть увагу, не «виручку від реалізації товарів(робіт, послуг)», а саме доходи. Їх склад наведений у ст. 292 ПКУ.
4. Визначитись із кількістю найманих працівників. Залежно від групи їх може бути до 20 осіб **одночасно**. Зверніть увагу, що згідно Указу Президента допускалось перебувати у трудових відносинах з 10 особами протягом року (тобто всі, хто працював, хто прийшов та/або пішов з роботи, хто перебував у відпустці по догляду за дитиною до 3-х років). До того ж, згідно з пп. 291.4.1 ПКУ з 1 січня при розрахунку загальної кількості осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником єдиного податку - фізичною особою, не враховуються наймані працівники, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю і пологами та у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею передбаченого законодавством віку.
5. Правильно обрати групу платників податку

Відповідно до Закону фізичні особи - підприємці, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на три групи:

- до **першої** групи віднесено підприємців, які **не використовують працю найманих осіб**, здійснюють **виключно роздрібний продаж** товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з **надання побутових послуг населенню** і **обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 150 тис. грн.**

- **друга група** - підприємці, що протягом календарного року **використовують працю не більше 10 найманих осіб** та **обсяг доходу не перевищує 1 млн. грн.**, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства.

- до **третьої** групи належать особи, які мають **не більше 20 найманих осіб** та **обсяг доходу не перевищує 3 млн. грн.**

6. Подати Заяву про застосування спрощеної системи оподаткування. Її форма поки не оприлюднена. Але податківці обіцяють, що до 25 січня усі бажаючі зможуть її подати. Час роботи податкових інспекцій буде продовжений. Але все-рівно не слід відкладати візит до ДПІ на останній день.

!!! Зверніть увагу, що за загальним правилом Заява про перехід на спрощену систему має подаватись за 15 днів до початку кварталу. Але на 2012 рік Заяву можна буде подавати до 25 січня. Це виняток із загального правила. Адже не секрет, що сьогодні ще навіть не оприлюднені форми ЗАЯВИ про застосування спрощеної системи оподаткування та РОЗРАХУНКУ доходу за попередній календарний рік, що передує року переходу на спрощену систему оподаткування.

На який розмір річного доходу слід орієнтуватись підприємцям при виборі спрощеної системи на 2012 рік: на 2011 чи 2012 рік?

Рахувати слід доходи 2011 року, але за новими правилами.

Згідно Податкового кодексу України до доходів платника ЄП включаються:

- 1) виручка у грошовій (готівка та безготівкова) формі;
- 2) сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності;
- 3) вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг). Дохід, отриманий в іноземній валюті, перераховується у гривні за офіційним курсом НБУ на дату отримання такого доходу.

До доходів не включаються:

- 1) пасивні доходи (проценти(у тому числі й на залишок коштів на рахунку), дивіденди, роялті, страхові виплати і відшкодування);
- 2) доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізособі та використовується у її господарській діяльності;
- 3) транзитні кошти у разі надання послуг, виконання робіт за договорами доручення, транспортного експедирування або за агентськими договорами (доходом є тільки сума отриманої винагороди повіреного (агента));
- 4) суми податків та зборів, утримані (нараховані) під час здійснення функцій податкового агента, а також суми єдиного соціального внеску, нараховані платником ЄП відповідно до закону.
- 5) суми податку на додану вартість;
- 6) суми поворотної фінансової допомоги, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання;
- 7) суми кредитів;
- 8) суми коштів цільового призначення, що надійшли від Пенсійного фонду та інших соціальних фондів, з бюджетів або державних цільових фондів (наприклад, лікарняні);
- 9) аванс, передплата, сплачені платником ЄП, що повертаються йому;
- 10) аванс, передплата, що повертаються платником єдиного податку покупцю, якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів;
- 11) надміру сплачені податки та збори, суми єдиного соціального внеску, що повертаються з бюджетів або державних цільових фондів.

Доходи, отримані на спрощеній системі оподаткування, не включаються до складу загального річного оподаткованого доходу підприємця, отже, не обкладаються ПДФО.

Облік доходів ведеться за касовим методом, тому дохід збільшуємо на дату:

- отримання коштів на поточний рахунок (до каси);
- списання кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності;
- фактичного отримання платником єдиного податку безоплатно одержаних товарів (робіт, послуг);
- вилучення з торговельних апаратів (подібного обладнання) грошової виручки;
- продажу жетонів, карток та/або інших замінників грошових знаків, у разі торгівлі через торговельні автомати з використанням жетонів, карток та/або інших замінників грошових знаків, виражених у грошовій одиниці України.

Які ставки єдиного податку передбачені для фізичних осіб?

Новими правилами передбачені фіксовані та відсоткові ставки Єдиного податку. Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються у відсотках до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі у цій главі - мінімальна заробітна плата), і можуть мінятись залежно від розміру мінімальної ЗП і рішень органів місцевого самоврядування.

Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними та міськими радами залежно від виду господарської діяльності, з розрахунку на календарний місяць:

- 1) для першої групи платників єдиного податку - у межах від 1 до 10 відсотків розміру мінімальної заробітної плати;
- 2) для другої групи платників єдиного податку - у межах від 2 до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати.

Відсоткова ставка єдиного податку для третьої групи встановлюється у розмірі:

- 1) 3 відсотки доходу - у разі сплати податку на додану вартість згідно з цим Кодексом;
- 2) 5 відсотків доходу - у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

!!! Зверніть увагу, що ПКУ встановлена ще ставка єдиного податку 15%.

Вона встановлюється для платників єдиного податку першої, другої і третьої групи:

- 1) до суми перевищення обсягу доходу, визначеного у підпунктах 1, 2 і 3 пункту 291.4 статті 291 цього Кодексу;
- 2) до доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;
- 3) до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж зазначений у цій главі;
- 4) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

Як часто будуть мінятись встановлені ставки єдиного податку?

Фіксовані ставки можуть мінятись не частіше одного разу на рік залежно від розміру мінімальної ЗП і рішень органів місцевого самоврядування. Для зміни відсоткової ставки необхідно буде вносити зміни до ПКУ.

Чи потрібно платити 50% податку за найманих працівників?

Ні, тепер не потрібно. Адже підприємці - роботодавці й так повинні сплачувати усі податки і страхові внески з заробітної плати найманих працівників. Тому під час підготовки і обговорення законопроекту про спрощену систему оподаткування така відміна пропонувалась як зменшення податкового навантаження на малий бізнес і заохочення до виведення з тіні заробітних плат найманих працівників.

Як вести облік доходів на спрощеній системі?

Платники єдиного податку першої та другої груп та платники єдиного податку третьої групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть книгу обліку доходів(без витрат) шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів.

Форма книги обліку доходів, порядок її ведення буде затверджений Міністерством фінансів України.

Платники єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік доходів та витрат за формою та в порядку, встановленому Міністерством фінансів України.

Коли треба платити єдиний податок і подавати звіти?

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку:

- першої групи є календарний рік.
- другої – третьої груп є календарний квартал.

За новими правилами платники першої і другої груп платять податок авансовими внесками не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Зверніть увагу: **не попереднього**, як було згідно Указу Президента, а **поточного**. Тобто за січень треба сплатити не пізніше 20 січня.

Платники третьої групи платять податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання квартальної декларації (40 днів після закінчення звітного кварталу)

У січні 2012 року для платників першої та другої груп виникає питання: а що як підприємець сплатить податок, а податковий орган не надасть дозвіл на перехід на спрощену систему? На мою думку, тут існує певний ризик. Але якщо підприємець впевнений, що у нього немає податкового боргу, при його виді діяльності можна застосовувати спрощену систему та якщо він дотримується інших умов, передбачених Кодексом, то можна сплатити фіксовану ставку податку (головне уточнити реквізити бюджетного рахунку). У крайньому випадку, якщо податківці нададуть вмотивовану відмову, за заявою платника податку, суму єдиного податку буде повернено).

Інший ризик полягає у тому, що якщо буде відмова, то усі січневі доходи будуть оподатковуватись за правилами звичайної системи оподаткування.

Ми вже знаємо про такі ризики для окремих видів діяльності через неоднозначне тлумачення норм Кодексу. Наприклад:

- для бухгалтерів(бо мають один КВЕД з аудиторами),
- тих, хто здійснює експорт та імпорт товарів,
- продавців дорогоцінних металів і каміння,
- продавців виробів з природного каменю,
- тих, то здає в оренду нерухомість, страхових агентів.

Як подавати звітність ?

Платники єдиного податку першої групи, якщо вони не перевищили протягом року граничного обсягу доходу та/або не перешли самостійно на сплату податку за ставками другої або третьої групи, подають до органу державної податкової служби податкову декларацію платника єдиного податку у строк, встановлений для річного податкового (звітного) періоду(протягом 60 днів після закінчення звітного року), в якій відображаються обсяг отриманого доходу та щомісячні авансові внески.

У разі перевищення протягом року граничного обсягу доходу або самостійного прийняття рішення про перехід на сплату податку за ставками, встановленими для платників єдиного податку другої або третьої групи платники єдиного податку першої групи подають до органу державної податкової служби податкову декларацію у строки, встановлені для квартального податкового (звітного) періоду(40 днів).

Платники єдиного податку другої – третьої групи подають до органу державної податкової служби податкову декларацію платника єдиного податку у строки, встановлені для квартального податкового (звітного) періоду 40 днів).

Свідоцтво платника єдиного податку.

Тепер платникам єдиного податку не потрібно буде боятись пропустити строк подання Заяви про перехід на спрощену систему і вистоювати черги у податковій інспекції. За новими правилами Свідоцтво платника єдиного податку видається безстроково протягом 10 календарних днів з дня подання суб'єктом господарювання заяви.

Платникам єдиного податку першої і другої груп, які провадять кілька видів господарської діяльності, на які встановлено різні ставки єдиного податку, видається одне свідоцтво платника єдиного податку.

!!! Відповідно до прикінцевих положень Закону №4014 свідоцтва, видані на 2011 рік, діятимуть до отримання нових свідоцтв, але не пізніше ніж до 1 червня 2012 року.

Тепер чітко визначено виключний перелік підстав, за яких ДПС може відмовити підприємцю у видачі свідоцтва. Це може статися в разі:

- 1) невідповідності підприємця вимогам**, установленим для відповідної групи «спрощенців» (ст. 291 ПКУ);
- 2) подання заяви** про перехід на спрощену систему оподаткування із загальної протягом календарного року більше одного разу.

Безстроковість Свідоцтва платника єдиного податку висуває нові вимоги до платника податку: у разі якщо в інформації, яка зазначається у свідоцтві, відбулися зміни, ПКУ зобов'язує подати до ДПС відповідну заяву у такі терміни:

- 1) зміна П. І. Б.** або паспортних даних (для підприємців, які відмовилися від ідентифікаційного номера) — протягом місяця з дня виникнення змін;
- 2) зміна податкової адреси, місця провадження господарської діяльності, видів господарської діяльності** (для I та II груп «спрощенців») — не пізніше 20 числа місяця, наступного за місяцем, у якому відбулися зміни;
- 3) зміна податкової адреси, місця провадження господарської діяльності** (для III групи «спрощенців») — разом із податковою декларацією за період, у якому відбулися такі зміни.

Інші податки підприємця - «єдиноподатника».

«Єдиний податок» на практиці не є єдиним для платника податку. «Спрощенці» звільняються від нарахування, сплати і подання звітності за такими податками та зборами:

- 1) ПДФО** у межах доходу, отриманого у межах спрощеної системи;
- 2) ПДВ**, крім «спрощенців» III групи, які обрали ставку ЄП 3%;
- 3) земельного податку**, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються ними для провадження господарської діяльності;
- 4) збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності** (туристичний збір, патенти, збір за паркування);
- 5) збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.**

У цьому переліку немає зборів за спец водокористування та екологічного податку. У звичайному порядку підприємці також сплачують ПДВ і митні платежі в операціях ЗЕД. Також «спрощенці» залишаються податковими агентами з ПДФО стосовно доходів, які вони виплачують іншим фізичним особам.

Єдиний соціальний внесок.

Підприємці нараховують та сплачують єдиний соціальний внесок за своїх найманих працівників (якщо вони є) у звичайному порядку, визначеному Законом про ЄСВ.

За себе слід сплачувати щомісяця незалежно від розміру отриманого доходу не менше мінімального страхового внеску, який становить 34,7% мінімальної заробітної плати.

Закон про Держбюджет на 2012 рік вже прийнятий, але поки не оприлюднений. Виходячи з Проекту цього Закону, можна приблизно поррахувати місячний розмір ЄСВ на 2012 рік:

Місяць	Мін. ЗП	Мін. Ставка ЄСВ
Січень	1073	372,33
Лютий	1073	372,33
Березень	1073	372,33
Квітень	1094	379,62
Травень	1094	379,62
Червень	1094	379,62
Липень	1102	382,39
Серпень	1102	382,39
Вересень	1102	382,39
Жовтень	1118	387,95
Листопад	1118	387,95
Грудень	1134	393,50
За 2012 рік		4 572,42

Робота з підприємствами - платниками податку на прибуток. Документи, які потрібно надавати контрагентам.

За загальним правилом, при нарахуванні (виплаті) громадянам доходу юридичною особою на неї покладається функція податкового агента, тобто обов'язок утримати ПДФО та сплатити його до бюджету. Виняток становлять випадки, коли дохід виплачується підприємцю на будь-якій системі оподаткування. Але факт належності особи, яка отримує дохід, до підприємців має бути належним чином підтверджено. Так, юридична особа звільняється від обов'язку виконання функцій податкового агента, якщо підприємець надав їй копію документа, що підтверджує його державну реєстрацію відповідно до закону як суб'єкта підприємницької діяльності (п. 177.8 ПКУ). - копію витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців (ЄДР) або копію Свідоцтва про державну реєстрацію.

І хоча чинним законодавством не передбачено необхідність заміни свідоцтва про державну реєстрацію на виписку або витяг з Єдиного державного реєстру, а також не встановлено заборон або термін використання фізичною особою - підприємцем наявного у нього свідоцтва про державну реєстрацію, підприємцям з метою уникнення проблем і непорозумінь краще отримати витяг з ЄДР і надавати його копію своїм контрагентам.

Хороша новина. З нового року підприємства – платники податку на прибуток знову будуть зацікавлені у роботі з платниками єдиного податку, бо матимуть повне право включати до витрат витрати, понесені у зв'язку з придбанням у підприємців — платників ЄП товарів (робіт, послуг) та інших матеріальних і нематеріальних активів. Щоправда, з 01.01.2012 р. юридичні особи разом із Декларацією про податок на прибуток зобов'язані

будуть подавати до ДПС перелік доходів та витрат у розрізі контрагентів — платників єдиного податку, до якого включаються операції, здійснені таким контрагентом.

Інші податки підприємця - «єдиноподатника».

«Спрошенці» звільняються від нарахування, сплати і подання звітності лише за такими податками та зборами (п. 297.1 ПКУ):

- 1) ПДФО у межах доходу, отриманого у межах спрощеної системи;
- 2) ПДВ, крім «спрошенців» III групи, які обрали ставку ЄП 3%;
- 3) земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються ними для провадження господарської діяльності;
- 4) збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності (туристичний збір, патенти, збір за паркування);
- 5) збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Інші податки сплачуються на загальних підставах. У звичайному порядку підприємці сплачують також ПДВ і митні платежі в операціях ЗЕД.

Порушення та відповідальність.

Податковим кодексом передбачено окрему відповідальність для підприємців за несплату (неперерахування) єдиного податку у встановлені терміни. Пам'ятаємо, що підприємці, які належать до I та II групи, сплачують єдиний податок авансовими внесками не пізніше 20 числа поточного місяця. Так от, у разі несплати (неперерахування) податку в ці терміни на підприємця накладається штраф у розмірі 50% обраної ним ставки єдиного податку (п. 122.1 ПКУ). Для підприємців III групи у разі несплати узгодженої суми ПЗ передбачено штрафи від 10% до 20% суми податкового боргу залежно від строку затримки (ст. 126 ПКУ).

Стосовно відповідальності за правильність обчислення, своєчасність подання декларацій щодо єдиного податку, то до підприємців застосовують санкції у звичайному порядку, аналогічні до санкцій за порушення щодо інших податків (ст. 300 ПКУ):

- 1) неподання або несвоєчасне подання підприємцем декларації тягнуть за собою накладання штрафу в розмірі (п. 120.1 ПКУ):
  - 170 грн. за кожне неподання або несвоєчасне подання;
  - 1020 грн. за повторне порушення протягом року;
- 2) самостійне виправлення заниження податкового зобов'язання — 3% або 5% від суми заниження в залежності від способу виправлення помилки (п. 50.1 ПКУ);
- 3) донарахування податкового зобов'язання контролюючими органами при перевірці (п. 123.1 ПКУ) тягне за собою накладення штрафу у розмірі:
  - 25% суми визначеного податкового зобов'язання при першому порушенні;
  - 50% суми визначеного податкового зобов'язання — при повторному протягом 1095 днів порушенні.

Валентина Проніна

Завідувач відділу податків і зборів

Генеальної дирекції ВГО "Асоціація платників податків України"